

НУЖДТА ОТ ПСИХОЛОГИЧЕСКА ПОДКРЕПА НА ОНКОЛОГИЧНО БОЛНИ ПАЦИЕНТИ

Елена Пръвчева-Пенева

Е. Пръвчева-Пенева
Отделение „Съдова хирургия”,
МОБАЛ „Д-р Ст. Черкезов“ – В.Търново

Резюме. Настоящото изследване представя резултати от проведено анонимно анкетно проучване за потребността на онкологично болните пациенти от психологическа подкрепа – както за самите тях, така и за техните близки. Проучванията са направени в онкологични клиници в гр. Варна и гр. В. Търново. Резултатите от тях ще спомогнат за постигане на по-добър ефект при лечението на онкологично болните пациенти и подобряване качеството им на живот чрез решаване на проблеми от медицински, психологичен, социален, деонтологичен и правен характер.

Ключови думи: психологическа подкрепа, онкологично болни пациенти, здравни грижи.

Summary. This study shows the results of an anonymous survey on the need for psychological support to cancer patients and their relatives. The survey was conducted at clinics for cancer treatment in Varna and Veliko Tarnovo. The results of the study will contribute to attaining better outcomes in treating cancer patients and in improving their quality of life by solving some medical, psychological, social, deontological and legal problems.

Key words: psychological support, cancer patients, health care

Въведение

Благополучието на онкологично болни е от съществено значение за самите тях, за техните семейства и общество. Болестите и заболяемостта от злокачествени новообразувания нарастват все повече през последните години. През периода 1990-2006 г. броят на болните се е увеличил и е достигнал 3229.0 пациенти на 100 000 души от населението. Заболеваемостта (новооткритите случаи) нараства от 245.1 на 393.3 болни на 100 000 души население през 2006 г. (по данни за Националния раков регистър). За периода 2010-2012 г. заболеваемостта в областите В.Търново и Габрово се е увеличила от 2017 за 2010 г. на 2117 през 2011 г. и 2200 болни за 2012 г. [7-9].

Всяко заболяване, особено ако е тежко, каквото е онкологичното, предизвиква болестни психични реакции от страна на заболялия по механизма на нарушаване на равновесието и структурните компоненти на личността поради временното или трайното неудовлетворяване на потребността от запазване на здравето. Това неравновесие най-често се изразява в проявата на тревожна мнителност, потиснатост, множество противоречиви чувства като: силна тревога, страх, гняв, които са свързани с мисли за обреченост и безпомощност.

Изучаването на психологичните особености на онкологично болния пациент е сложен процес, който изисква задълбочено познаване не само на отделните психични качества, но и на цялостната личност на пациента [1-4].

Поставянето на диагноза, свързана със злокачествено туморно заболяване, е изключително травматично събитие и променя както целия живот на човека, така и този на неговото семейство и близки. Тази нова реалност изисква огромна адаптация към един различен живот, изпълнен с нови животозастрашаващи събития като операции, химиотерапия, лъчетерапия, безкрайни изследвания, свързани с тревожно чакане на резултатите, статистика, прогнози и очаквания. Психологичната помощ заздравява и подсилва връзката лекар-пациент. Есенциална за успеха на цялостното лечение на онкоболните, тя помага на пациента да се справи с болестта, да открие перспективата на своя живот, въпреки болестта и страданието. Разбирането за заболяването се съпровожда с трансформиране на смисъла на живота с емоции, които могат да включат дори гняв и отчаяние, водещи до песимизъм, обърканост и всичко това да завърши с неспособност за справяне с живота. Много често проблемите на онкоболните рефлектират върху тяхното обкръжение и създават трудности на цялата фамилия. Те са с по-лабилна психика, в някои случаи капризни, неуравновесени, което изисква търпеливост и отзивчиво отношение [5-7].

Фактът, че на пациента е съобщена диагноза за рак, предизвиква в съзнанието му мисъл за неговата възможна смърт. Обичайно хората приравняват злокачественото заболяване с терминалното и възприемат и двата вида заболявания като еднакви. В голяма степен това е вярно, но на практика има подобрени и оцелели пациенти от фаталната диагноза. В крайна сметка реалността потвърждава сентенцията, че „болестите не четат медицински книги” и ракът не непременно завършва с летален изход. Ето защо е от изключителна важност по какъв начин се поднася информацията за заболяването на пациента и на неговото семейство, както и придружаващата психотерапевтична подкрепа по време на медицинското лечение.

Темата за смъртта присъства много отчетливо (макар и често маскирано) при пациентите с ракови заболявания и основната работа на терапевта е да партнира в овладяването и преосмислянето на страха от умирането. Паралелно с това той трябва да остави вратата на

надеждата отворена, а именно: нови лекарства, лечения, възможности за нови технологични открития и изследвания. Важно е през целия курс на лечение да не се допуска усещане у пациента, че е отписан и всичко е загубено заради диагнозата, а да се поддържа вяра, че това е борба, която ще се води заедно от пациент, семейство, лекар и психолог – независимо от крайния резултат. Така пациентът в голяма степен има шанс да се справи със страха от изолация, неяснотата, отхвърлянето и ще продължи да се доверява на обгрижващия го екип.

Целият процес по психологическата подкрепа се извършва и с участието на семейството на болния (ако има такова) или с неговите близки хора. Понякога това е по-съществена част при психологическата интервенция и близките играят основна роля, макар че самите те се нуждаят от сериозна психологическа опора. При всички положения включването на семейството играе ключова роля по време на заболяването и реакциите на значимите близки допринасят значително за отношението на пациента към неговото заболяване.

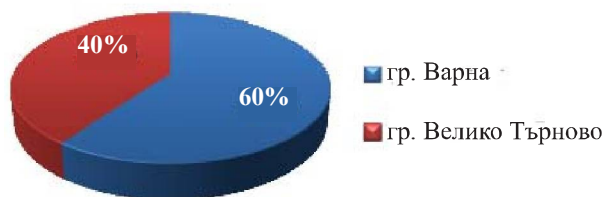
Целта на настоящето проучване е да се проучи степента на потребност на онкологично болните пациенти от психологическа подкрепа както за самите тях, така и за техните близки.

Методика на експерименталното изследване

Предмет на настоящето изследване е проучване, извършено въз основа на данни от проведено анонимно анкетно проучване на 60 пациенти с различни онкологични заболявания в периода септември-октомври 2014 г., лекувани в онкологични клиники в гр. Варна и гр. В. Търново. Те са с предмет на дейност активно издирване, диагностициране, лечение, диспансеризиране, наблюдение и рехабилитация на болни с онкологични заболявания и пре-канцерози; разработване и въвеждане на медицински услуги в обхвата на дейността [9].

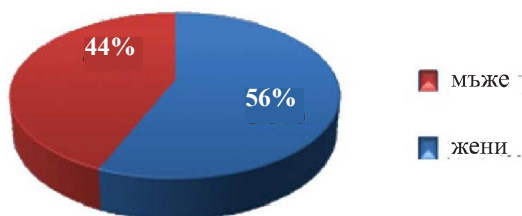
Резултати и анализ

В направената анкета по-голяма част от пациентите са лекувани в СБАЛОЗ „Д-р Марко А. Марков“ – гр. Варна – 36 пациенти (60%) и в Комплексен онкологичен център (КОЦ), гр. В. Търново – 24 пациенти (40%), фиг. 1, [8-9].

Фиг. 1. Разпределение на пациентите според града, в който се лекуват

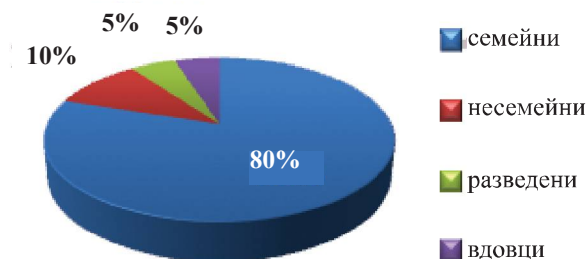
При обработката на данните е установен превес на жените (56.4%) за сметка на мъжете (43.6%), участвали в проучването (фиг. 2).

Фиг. 2. Разпределение по пол на изследваните лица

Повечето от респондентите живеят в град (70%), а по-малко на село (30%). Преобладават пациентите, които са работещи (във временна неработоспособност – 65%) и пенсионери – 45%.

Един от решаващите фактори за справяне с психо-емоционалните проблеми, свързани с онкологичното заболяване, е подкрепата на семейството. Проучването показва, че 80% (48 лица) са семейни; 10% (6 лица) – несемейни; 5% (3 лица) – разведени; 5% (3 лица) – вдовици.

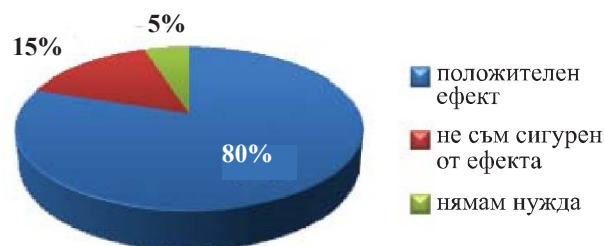

Фиг. 3. Семейното положение на анкетираните

В редица напреднали страни използването на екипен подход създава условия за пра-

вилно решаване на тежките психологични, правни и социално-битови проблеми, които често съпътстват онкологичното заболяване. На въпроса дали изпитват нужда от предоставяне на психологическа подкрепа в процеса на лечение, голяма част от болните (80%) са отговорили, че това би им помогнало много, 15% – не са сигурни, че това би им повлияло, а само 5% са заявили, че нямат нужда (фиг. 4).

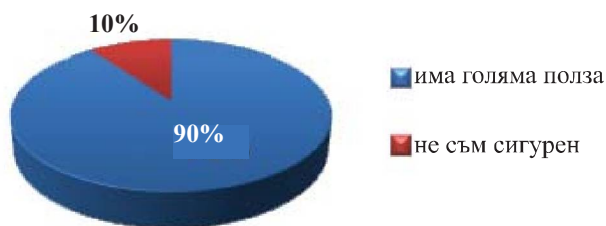
Всички анкетирани пациенти са заявили, че получават пълна подкрепа от семейството или близките им. От тях 90% смятат, че това им е дало положителна сила и воля за борба със заболяването

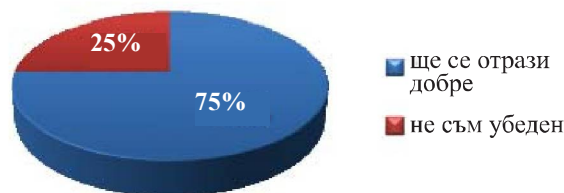
Фиг. 4. Резултати от проучване нуждата от психологическа подкрепа в процеса на лечение

В голям процент от случаите онкоболните се тревожат за своите близки и роднини относно тяхното бъдеще, финанси, емоционално състояние, бит. На въпроса дали психо-емоционалната подкрепа би повлияла добре и при работа с близките на заболелите, респондентите са отговорили категорично „да“ (100%).

В Онкологичен диспансер – гр. Варна на лекуваните анкетирани пациенти са проведени консултации с психолог с участието и на техни близки, а във В. Търново такъв липсва. На въпроса дали болният и неговото семейство се чувстват по-добре след проведените терапии или консултации, 90% от варненските пациенти са отговорили, че има голяма полза, 10% от тях не са сигурни още. При 75% от пациенти, лекувани във В. Търново отговорът е, че това би им се отразило добре, а 25% не са убедени в резултата (фиг. 5 и фиг. 6).

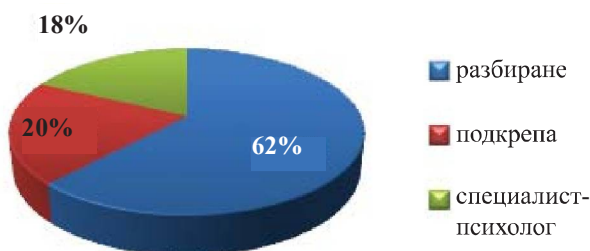

Фиг. 5. Резултати от проучване емоционалното състояние на пациенти от Онкологичен диспансер – гр. Варна

Фиг. 6. Резултати от проучване емоционалното състояние на пациентите от междуобластен диспансер за онкологични заболявания със стационар ЕООД – Велико Търново

На въпроса в какво се изразява според пациентите психологичната подкрепа, 62% са отговорили, че това е способността на терапевта да прояви разбиране към преживяванията им; 20% разбират подкрепата като целенасочена вербална комуникация и 18% я свързват с участието на специалист-психолог (фиг. 7).

Фиг. 7. Резултати от отговори на въпроса „В какво се изразява според Вас психологичната подкрепа“

Изводи и заключение

Въз основа на направеното проучване на пациенти с онкологични заболявания може за се направят следните изводи:

1. Анализът на данните за пола на онкоболните показва, че е установен превес на жените (56.4%) за сметка на мъжете (43.6%).

2. Данните за семейното положение на пациентите показва, че 80% от анкетираните са семейни, а другите – не.

3. Мнението на респондентите за нуждата от психологическа подкрепа на онкологичните пациенти е положително при 80% и е равностойна част от лечението.

4. Анализът на резултатите от проучване емоционалното състояние на онкоболните след консултации с психолог (при варненските пациенти е 90%, а при великотърновските – 75%) показва, че насочването към психиатър е задължително при тревожност, депресия без или със суицидни мисли, обърканост и психотично разстройство при метастази.

5. Онкоболните изпитват нужда от психотерапевтични сесии за поддържане на увереност, реалистични представи за лечебния процес и поведение по време на боледуването.

Представените по-горе изводи са основание да се направи заключение, че получените резултати от проучването на психо-емоционалното състояние и нуждата от психологическа подкрепа на онкологично болни пациенти позволява да се подберат подходящите терапевтични режими параметри, като се варира с методите на лечение в зависимост от индивидуалността на пациента.

Използвана литература

1. Тодорова, Св., Г. Здравков. Психоенергийна терапия, София, Изток-Запад, 2014.
2. Кодекс на професионалната етика. ДВ, бр. 79 от 2000 г.

3. Наредба № 30 от 15. Юли 2010 г. за утвърждаване на медицинския стандарт „Медицинска онкология”.
<http://www.mh.government.bg/>.
4. Маноилов К. П. Наръчник по онкология, София, Медицина и физкултура, 1982.
5. Христов Х. Д. Медицинска психология (учебник за студенти по медицина). София, Медицина и физкултура, 1989.
6. Ченоземски, И., Т. Шипков. Онкология. София, Сиела, 2001.
7. <http://www.mh.government.bg/>.
8. <http://www.onkologyvt.com/>.
9. <http://www.varnaoncology.org/aboutus.php>.

Адрес за кореспонденция:
Елена Пръвчева,
Отделение „Съдова хирургия”
МОБАЛ „Д-р Ст. Черкезов“
В. Търново
e-mail: elenavt@abv.bg

**НА ВНИМАНИЕТО НА ЧИТАТЕЛИТЕ
НА СПИСАНИЕ „ЗДРАВНИ ГРИЖИ”**

Абонаментната кампания за 2015 г. за списание „Здравни грижи”
продължава и ще се извършва до 30 юни 2015 г. от

ФИРМА „ДОБИ ПРЕС” ЕООД

(За справка тел. 02/963 30 81, г-жа Димитринка Алексова)

Абонаментът на списанието носи кредитни точки.
Съхранявайте документа, удостоверяващ личен абонамент.